

Na 6. (296.) redovitoj sjednici Predsjedništva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, održanoj **26. lipnja 2024.**, na prijedlog Razreda za prirodne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, jednoglasno je prihvaćena

Izjava

PRIJEDLOG MJERA PREVENCIJE MOGUĆIH ŠTETNIH UTJECAJA PROIZVODNIH POGONA TVRTKI KOJE GOSPODARE OTPADOM U SUSTAVU KRUŽNOGA GOSPODARSTVA NA TLO I VODE

Republika Hrvatska ima definirane i implementirane instrumente zaštite okoliša kojima se utvrđuju postupci za dobivanje potrebnih dozvola za rad tvrtki koje gospodare otpadom u sustavu kružnoga gospodarstva. Iako je poznato da kružno gospodarstvo, u osnovi, ima pozitivne učinke na otpad i okoliš, jer podrazumijeva pretvaranje otpada u novu sirovinu ili proizvod, čime se postiže znatno smanjenje količine otpada, a time i štetnih utjecaja na okoliš, neadekvatno upravljanje i/ili neučinkovitost tehnoloških procesa proizvodnih pogona kružnoga gospodarstva može uzrokovati onečišćenje svih sastavnica okoliša, osobito tla i vode. Tlo je nositelj brojnih funkcija koje osiguravaju život na Zemlji, ali je ujedno i izrazito složen i kompleksan medij podložan procesima degradacije i onečišćenjima. Vode su pak, zbog svoje pokretljivosti i sposobnosti otapanja najrazličitijih spojeva, najugroženiji dio ljudskoga okoliša. Pritom su podzemne vode posebno ugrožene, jer se tečenje i pronos tvari kroz sustave podzemnih voda odvijaju vrlo sporo, što može dovesti do jakoga, ali u isto vrijeme i prolongiranog utjecaja čovjeka na kakvoću podzemne vode. Na temelju zaključaka s okrugloga stola *Naučene lekcije iz incidenta u pogonu osječke tvrtke „Drava International“ – možemo li prevenirati moguće štetne utjecaje proizvodnih pogona kružnog gospodarstva na tlo i vode?*, održanoga 28. svibnja 2024. u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u organizaciji Znanstvenoga vijeća za zaštitu prirode i okoliša Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, predlažemo sljedeće mjere prevencije mogućih štetnih utjecaja proizvodnih pogona kružnoga gospodarstva na tlo i vode:

- Jačati institucijske kapacitete mjerodavnih državnih i županijskih tijela za izdavanje, kontrolu i nadzor rada tvrtki koje gospodare otpadom te sustavno provoditi mehanizme kontrole i nadzora provedbe rada u njima.
- Educirati stanovništvo, a posebno djelatnike tvrtki koje se bave gospodarenjem otpadom, o preventivnim aktivnostima i mjerama zaštite koje je potrebno provoditi u pogonima ili skladištima tvrtki, od mogućih opasnosti za zdravlje ljudi i ekosustava do

utjecaja koji na njih imaju velike nesreće uzrokovane slučajnim pogreškama ili namjernim činjenjem uslijed, primjerice, sve prisutnijega ekološkog terorizma.

- Zainteresiranu javnost pravovremeno upoznati sa svim aktualnim i/ili budućim projektima gospodarenja otpadom i educirati je o njima radi dobivanja stručne i šire društvene podrške za njihovu provedbu kako bi se olakšalo ostvarivanje vrlo zahtjevnih ciljeva oporabe otpada, koje Republika Hrvatska, sukladno zakonskoj regulativi Europske unije, mora zadovoljiti.
- Uspostaviti sustavan i učinkovit monitoring (motrenje) tla i voda na lokacijama tvrtki, potencijalnih velikih onečišćivača, koje gospodare otpadom u sustavu kružnoga gospodarstva s obvezom provedbe *monitoringa nultoga stanja* tla i voda prije nastanka mogućega onečišćenja. Uspostavu monitoringa tla i voda treba razumijevati kao ulaganje u budućnost i zaštitu okoliša, a ne kao trošak institucija i tvrtki kojima je to zakonska obveza.
- Praćenje utjecaja na tlo u blizini industrijskih i drugih postrojenja, a osobito pogona tvrtki koje se bave gospodarenjem otpadom u sustavu kružnoga gospodarstva, iz kojih je moguće očekivati negativne učinke na kakvoću tla, provoditi na osnovi metodologije monitoringa poljoprivrednih, šumskih i onečišćenih tala iz nacionalnoga projekta *Izrada programa trajnog motrenja tala Hrvatske s pilot projektom*.
- Uspostaviti nacionalni laboratorij za tlo, možda u okviru Centra za tlo Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu, koji bi provodio uzimanje uzoraka, njihovu analizu i obradu, prije svega u slučajevima znatnih onečišćenja tla uzrokovanih, primjerice, velikim ekološkim nesrećama ili katastrofama.
- Dopuniti relevantne zakonske ili podzakonske regulative na način da se, prilikom dodjeljivanja dozvole za gospodarenje otpadom i/ili okolišne ili druge slične dozvole za rad tvrtke koja gospodari otpadnom plastičnom ambalažom ili drugim vrstama otpada, traži mišljenje stručnjaka za požare koji će procijeniti rizik od požara u proizvodnim pogonima ili skladištima tvrtke.

HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI